

Sygn. akt II USKP 120/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bielecki

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku C. H., M. K., M. M., A. P., X. Y., Z. P., S. B., R. K., Z. F., R. D.,
T. K. i P. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.

o przeniesienie odpowiedzialności za zobowiązania składkowe na członka zarządu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 14 grudnia 2021 r.,

skarg kasacyjnych wnioskodawców X. Y., C. H., M. M., Z. P., M. K., A. P.

oraz Z. F., R. K., R. D., T. K., S. B., P. C. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 14 maja 2019 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala skargi kasacyjne.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 14 maja 2019 r. oddalił apelację skarżących C. H., M. K., M. M., A. P., A. P., Z. P. i apelację skarżących S. B., R. K., Z. F., R. D., T. K. i P. C. od wyroku Sądu Okręgowego w G. z 5 lipca 2018 r., który oddalił ich odwołania od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Oddział w G. z 21 czerwca 2016 r., stwierdzających solidarną odpowiedzialność skarżących jako członków zarządu Rejonowego Związku Spółek [...] w N. za składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych., niezapłacone przez Związek w okresach gdy skarżący pełnili funkcje w zarządzie.

Sąd Okręgowy ustalił, że Z. F., R. K., R. D., T. K., S. B. i P. C. byli członkami zarządu od 8 września 2003 r. do 28 maja 2013 r. A. P., C. H., M. M., Z. P., M. K. i A. P. byli członkami zarządu od 29 maja 2013 r. Problemy ekonomiczne Związku rozpoczęły się w latach 2009 – 2010. Zobowiązania na koniec 2010 r. wyniosły 269 tys. zł, w tym względem ZUS 92 tys. zł. Związek miał problemy z płynnością finansową, a jego zobowiązania przekraczały wartość księgową majątku. W kolejnych latach 2011 -2014 r. zobowiązania powiększały się. Walne Zgromadzenie Rejonowego Związku Spółek [...] w N. zatwierdzały sprawozdania finansowe za lata 2008 – 2013 i udzielały zarządowi absolutorium. Środkami pieniężnymi Związku, w oparciu o pełnomocnictwa od członków zarządu Związku z lat 2003 – 2013, dysponował A. S., będący kierownikiem robót i biura do 2014 r. Pełnomocnictwo to nie zostało cofnięte przez zarząd Związku wybrany w 2013 r. A. S. został ukarany dwukrotnie wyrokami nakazowymi z 6 lutego 2013 r. i z 30 grudnia 2014 r. za nieopłacenie składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, FP i FGŚP. A. S., „co do zasady nie informował członków zarządu o trudnościach finansowych Związku, ani nie powiadomił ich o swoim ukaraniu”. Natomiast za każdy rok przedstawiał bilans i nie utrudniał, ani nie uniemożliwiał im dostępu do dokumentów finansowych Związku. Członkowie zarządu mieli dostęp do tej dokumentacji, jednakże co do zasady nie chcieli się z nią zaznajamiać. Dopiero w 2014 r. A. S. poinformował członków zarządu o zaległościach wobec ZUS. Na posiedzeniu zarządu 2 czerwca 2014 r. główna księgowa Związku poinformowała członków zarządu, że długi wynoszą ok. 350.000 zł. Walne Zgromadzenie 17 listopada 2014 r., zwołane przez zarząd podjęło uchwałę w sprawie rozwiązania Rejonowego Związku Spółek [...] po zakończeniu postępowania likwidacyjnego. Zobowiązania względem ZUS z tytułu niepłaconych składek wynosiły 220.458,04 zł. Podstawę ustaleń faktycznych dla Sądu Okręgowego stanowiła również opinia biegłej sądowej z zakresu rachunkowości. Sąd podzielił wniosek opinii, co do przesłanek

upadłości Związku już 31 grudnia 2010 r. Stan finansowy nie ulegał poprawie i sytuacja ta obciążała również drugi zarząd od 29 maja 2013 r. Sąd Okręgowy decyzje pozwanego o odpowiedzialności skarżących na podstawie art. 116a § 1 w związku z art. 116 Ordynacji podatkowej uznał za prawidłowe. Pozwany wykazał przesłanki odpowiedzialności. Na dzień wydania decyzji (21 czerwca 2016 r.) egzekucja była bezskuteczna. Sąd stwierdził, iż działanie A. S. nie miało wpływu na powstanie i zakres odpowiedzialności skarżących. Członek zarządu ma obowiązek wykonywania czynności zarządzających, co oznacza zwiększony zakres odpowiedzialności, w tym za skutki działań kierowanej spółki. Członkowie zarządu udzielając pełnomocnictwa A. S/ musieli zaakceptować, iż jego działania będą obciążać Związek, którym zarządzają. Podobnie członkowie kolejnego zarządu nie dokonując rewizji pełnomocnictwa zaakceptowali milcząco ten stan rzeczy.

Sąd Apelacyjny za niezasadne uznał zarzuty procesowe apelacji dotyczące regulacji z art. 328 § 2 k.p., art. 233 § 1 k.p.c. W szczególności na tle zeznań A. S. Sąd potwierdził, że problemy z płynnością finansową powstały w 2009 r., co pozostawało bez wpływu na zatwierdzanie przez członków „starego” i „nowego” zarządu bilansów za kolejne lata. Członkowie zarządu winni wykazać zainteresowanie sytuacją spółki, zwłaszcza, że z zatwierdzanych przez nich na walnych zgromadzeniach bilansów wynikało w sposób jednoznaczny, że traci ona płynność finansową. Jeśli więc nie podjęli oni żadnych starań zmierzających do ustalenia poziomu zadłużenia, ani tym bardziej działań mających na celu zaniechanie dalszemu wzrostowi istniejących już zobowiązań, to tym samym uznać należy, że ponoszą winę za niezgłoszenie w odpowiednim czasie wniosku o wszczęcie postępowania likwidacyjnego. Sąd wskazał na staranność wymaganą od członków zarządów sp. z o.o. – art. 293 § 2 k.s.h. W konkluzji Sąd stwierdził, iż skarżący nie wykazali dochowania należytej staranności. Wszczęcie postępowania likwidacyjnego mogło zwolnić od odpowiedzialności za zaległości spółki wodnej. Wniosek winien być złożony najpóźniej w grudniu 2010 r. Wobec zaniechania obowiązek ten spoczął na członkach nowego zarządu powołanego w 2013 r., którzy jednak aż do 17 listopada 2014 r. nie podjęli żadnych działań zmierzających do zawiadomienia walnego zgromadzenia o złej sytuacji materialnej zarządzanej przez nich spółki oraz wystąpienia z wnioskiem o wszczęcie postępowania likwidacyjnego.

Skoro członkowie zarządu tego nie uczynili, to uprawniony jest wniosek, że nie wykazali przesłanki eskulpacyjnej z art. 116 § 1 lit. a Ordynacji podatkowej. Niezłożenie zawiadomienia nastąpiło z winy skarżących, którzy pomimo widniejących w rocznych bilansach informacjach dotyczących narastających zaległości spółki nie zainteresowali się jej sytuacją finansową, co ostatecznie doprowadziło do jej likwidacji. Scedowanie obowiązków członka zarządu na pracownika A. S. nie zwalniało członka zarządu z odpowiedzialności za zaległości z tytułu składek. A. S. nie poinformował o swoim ukaraniu oraz o tym, że spółka ma trudności finansowe, niemniej przedkładał co roku bilans, z którego wynikało, iż spółka nie płaci zobowiązań publicznoprawnych, nie utrudniał i nie uniemożliwiał członkom zarządu uzyskania informacji w zakresie sytuacji finansowej, względnie dokumentacji. Skarżący – członkowie zarówno starego jak i nowego zarządu – zaniechali realizowania obowiązków członka zarządu poprzez brak należytej staranności w zakresie pozyskiwanej wiedzy na temat kondycji finansowej spółki, co doprowadziło do niezawiadomienia walnego zgromadzenia o utracie płynności finansowej w odpowiednim czasie, a w konsekwencji do zaniechania wszczęcia postępowania likwidacyjnego, dlatego należało uznać, że nie wykazali przesłanki eskulpacyjnej, o której mowa w art. 116 § 1 lit. a w zw. z art. 116a § 1 ustawy Ordynacja podatkowa. Przy jednoczesnym i niekwestionowanym przez strony ustaleniu, że pozwany wykazał pozytywne przesłanki odpowiedzialności członka zarządu określone w art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej (stosowanym odpowiednio), tj. istnienie zaległości z tytułu składek oraz pełnienie przez skarżących funkcji członków zarządu w Rejonowym Związku Spółek [...] w N. w okresach płatności zobowiązań objętych zaskarżonymi decyzjami, jak również bezskuteczność egzekucji. Sąd Apelacyjny stwierdził, że decyzje pozwanego oraz wyrok Sąd pierwszej instancji odpowiadają prawu.

Z. F., R. K., R. D. , T. K., S. B., P. C. w skardze kasacyjnej rzucili naruszenie:

1. prawa materialnego, polegającego na niewłaściwym w sprawie zastosowaniu art. 293 § 1 i 2 ustawy z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych poprzez niezasadne rozszerzenie stosowania na podmiot prawa

publicznego jakim jest spółka wodna, tworzona na zasadach art. 164 i nast. poprzednio obowiązującej ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne;

2. prawa procesowego, art. 378 § 1 k.p.c. poprzez nierozpatrzenie w granicach zaskarżenia jednego z zarzutów podniesionych w apelacji ubezpieczonych z 23 września 2018 r., pomimo obowiązku Sądu II instancji w tym zakresie, co niewątpliwie miało wpływ na treść wydanego wyroku w sprawie.

A. P., C. H., M. M., Z. P., M. K., A. P. w skardze kasacyjnej zarzucili naruszenie:

I. prawa materialnego polegające, na:

1. naruszeniu art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., polegające na zastosowaniu prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego;

2. art. 116 § 1 ust. 1 pkt a w zw. z art. 116a § 1 ustawy Ordynacja podatkowa, polegające na zastosowaniu w niniejszej sprawie pojęcia „właściwy czas” jako czas niezwłocznie po wyborze na członków zarządu w sytuacji, gdy ubezpieczeni uzyskali wiedzę o sytuacji finansowej Związku na posiedzeniu Zarządu w dniu 2 czerwca 2014 r. i niezwłocznie ujęli w porządku Walnego Zgromadzenia Związku w dniu 24 czerwca 2014 r. punkt rozwiązanie Związku;

II. przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy:

1. naruszenie art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez wadliwe uzasadnienie wyroku Sądu II instancji polegające na stwierdzeniu, że Sąd pierwszej instancji w sposób wiarygodny i wszechstronny oraz zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego dokonał oceny zebranego materiału dowodowego oraz dokonał prawidłowego ustalenia stanu faktycznego co uniemożliwia dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania zaskarżonego orzeczenia;

2. naruszenie art. 328 § 2 w zw. z art. 391 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c., polegające na uznaniu za wiarygodną ocenę i moc dowodów przeprowadzoną w uzasadnieniu wyroku Sądu I instancji, odstąpieniu od rozważenia wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji, w sytuacji gdy przepis art. 378 § 1 k.p.c. zawiera nie tylko zakaz przekraczania przez Sąd II instancji granic apelacji ale również nakaz rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków;

3. naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. polegające na nie rozpoznaniu sprawy w granicach apelacji i bezkrytyczne powielenie ustaleń Sądu I instancji bez dokonania samodzielnej analizy stanu faktycznego a w szczególności materiału dowodowego w postaci dokumentów załączonych do odwołania od decyzji ZUS, dokumentów przesłanych do akt sprawy przy piśmie z 7 stycznia 2017 r., twierdzeń ubezpieczonych zawartych w apelacji oraz załączonych do niej dokumentów;

4. naruszenie art. 382 k.p.c. poprzez nierozważanie zgromadzonego materiału dowodowego pod kątem jego wartości dowodowej i znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu, odstąpienie od przeprowadzenia własnego postępowania dowodowego;

5. naruszenie art. 382 k.p.c. polegające na braku merytorycznego ustosunkowania się do zarzutów apelacji, przez co nie jest możliwa kontrola kasacyjna co do zgodności zaskarżonego wyroku ze wskazanymi w skardze kasacyjnej przepisami prawa materialnego - art. 116 § 1 pkt 1 w zw. z art. 116 § 1 ustawy Ordynacja podatkowa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skarg kasacyjnych nie uzasadniają ich wniosków.

I. Skarga kasacyjna skarżących powodów z pierwszego zarządu (skarga z 29 sierpnia 2019 r.) nie jest zasadna z następujących przyczyn.

Zarzut naruszenia art. 293 § 1 i 2 k.s.h. nie jest zasadny, gdyż przepis ten nie było podstawą decyzji organu rentowego. Samodzielną podstawą odpowiedzialności jest art. 116a w związku z art. 116 ustawy Ordynacja podatkowa w związku z art. 31 i art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych a nie art. 293 § 1 i 2 k.s.h. Przesłanki odpowiedzialności na podstawie Ordynacji podatkowej są samodzielne i nie wymagają odwoływania się do art. 293 § 1 i 2 k.s.h. Nie jest to sprawa, w której ZUS wytacza powództwo o zaległe składki z zarzutem wyrządzenia szkody działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem przez członka zarządu spółki kapitałowej (por. uchwała składu powiększonego Sądu Najwyższego z 15 września 1999 r., II UZP 15/93). Regulacja prawna

pozwala pozwanemu na wydanie decyzji w sprawie odpowiedzialności za składki po samym tylko stwierdzeniu zaległości składkowej, powstałej w okresie sprawowania funkcji w zarządzie i bezskuteczności egzekucji składek wobec płatnika (osoby prawnej z art. 116a w zw. z art. 116 Ordynacji podatkowej). Odwołanie się przez Sąd Apelacyjny do art. 293 k.s.h. można ocenić jako pomocnicze (argumentacyjne), a nie decydujące w pierwszej kolejności o wyniku sprawy. Jak wskazano, pozwany może poprzestać na pozytywnych przesłankach odpowiedzialności. Natomiast ocena staranności ujmowana jako brak zawinienia obciąża członka zarządu, przy czym brak zawinienia miałby wynikać z nieznanomości sytuacji finansowej spółki, co mogło prowadzić Sąd do oceny takiej obrony skarżących i możliwości odwołania się do staranności wymaganej od członków zarządu spółki kapitałowej, skoro do odpowiedzialności z art. 116a ust. 1 stosuje się odpowiednio przepis art. 116 Ordynacji podatkowej.

W tym kontekście traci na znaczeniu argumentacja skargi, że podstawa prawna działania spółki wodnej nie jest taka sama jak spółki kapitałowej. Nie składa się to na zasadny zarzut kasacyjny, albowiem skarga nie zarzuca niedopuszczalności stosowania art. 116 w związku z art. 116a Ordynacji podatkowej do zarządu spółki wodnej. Zarzut taki byłby z gruntu sprzeczny z tą regulacją. Brak jest takiego zarzutu, który wyznacza granicę podstawy kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c. w związku z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Braku zarzutu nie zastępuje argumentacja uzasadnienia skargi, iż brak jest przepisów, które umożliwiałyby stosowanie do odpowiedzialności zarządu spółek [...] i ich związków przepisów regulujących odpowiedzialność zarządu spółek prawa handlowego, w szczególności spółek kapitałowych.

Takim przepisem jest właśnie regulacja z art. 116a w zw. z art. 116 Ordynacji podatkowej w związku art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W podstawie kasacyjnej skargi nie ma jednak zarzutu naruszenia tych przepisów i dlatego uzasadnienie podstawy kasacyjnej nie zastępuje tego braku, skoro na podstawę kasacyjną składa się zarzut naruszenia konkretnych przepisów prawa (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), co też wyznacza granice kasacyjnej kontroli i pozwala otworzyć ocenę zarzutu kasacyjnego.

Argumentacja, że sytuacja spółek [...] jest inna niż spółek kapitałowych, nie jest wystarczająca do przyjęcia wniosku, że spółki wodne nie należą do „innych osób prawnych” określonych w art. 116a Ordynacji podatkowej. Należy dostrzec, iż sprawa dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, a tu zasady są jednolite i uniwersalne dla płatników, gdyż określone są w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Odpowiedzialność płatnika za składki jest ściśle uregulowana w tej ustawie. Składki na ubezpieczenia społeczne powinny być płacone w określonych terminach, a więc na bieżąco. Zaległość składkowa nie jest sytuacją prawidłową. Odpowiedzialność płatnika (spółki) nie zależy od jego winy w niepłaconiu składek. Pozwany może prowadzić egzekucję należności na podstawie samej zaległości. Bezskuteczność egzekucji wobec płatnika prowadzi do odpowiedzialności organu, który zarządza podmiotem odpowiedzialnym (płatnikiem) i ma oparcie w ustawie (art. 116 Op w przypadku spółek i art. 116a Op w przypadku innych osób prawnych w zw. z art. 31 i 32 ustawy o sus).

Odpowiedzialność z mocy ustawy za niezapłacone składki, przy bezskutecznej ich egzekucji, obciąża solidarnie wszystkich członków zarządu spółki w okresach, w których powstał dług składkowy a członkowie zarządu pełnili funkcje w zarządzie. Jest to wówczas ich własna odpowiedzialność odszkodowawcza, czyli niezależna od odpowiedzialności zarządzanego podmiotu, gdyż jest możliwa nawet po upadłości lub likwidacji płatnika (por. uchwałę składu powiększonego Sądu Najwyższego z 15 października 2009 r., I UZP 3/09).

Przesłanki odpowiedzialności członków zarządu są uniwersalne (ustawowe). Należy powtórzyć, iż sama zaległość składkowa z okresu pełnienia funkcji w zarządzie przy bezskutecznej egzekucji może wystarczać do stwierdzenia odpowiedzialności członków zarządu za składki. Oczywiście odpowiedzialność określona w ustawie nie jest bezwzględna, gdyż pozwala na indywidualną ocenę zachowania (działania, zaniechania) członka zarządu, która może przemawiać za zwolnieniem od odpowiedzialności w sytuacji braku zawinienia lub obiektywnej niemożności wykonania obowiązku regulowania składek na bieżąco.

Powszechny charakter obowiązku składkowego określa więc zasadę i wyjątek. Zasadą jest odpowiedzialność, natomiast wyjątek pozwala na zwolnienie od ustawowej odpowiedzialności za składki. Odnosi się to również do spółek [...].

Nie można wszak stwierdzić, gdyż byłoby to sprzeczne z ustawą, że spółka wodna jako pracodawca nie odpowiada za składki. Zasada jest taka sama, nie ma podstaw do wyłączenia odpowiedzialności członków zarządu spółki wodnej za składki niezapłacone przez spółkę (art. 116a § 1 w zw. z art. 116 Op). Skarżący zakładają w argumentacji wyjątek od takiej odpowiedzialności. Gdyby tak było, wówczas regulacja ustawy ustanawiałaby taki wyjątek. Brak jest wyjątku w tym zakresie w odniesieniu do spółek [...].

Zarzut procesowy naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. nie jest zasadny, gdyż Sąd powszechny nie pominął ukarania A. S.. Odwołanie się do art. 11 k.p.c. jest bez znaczenia, gdyż odpowiedzialność karna dotyczy tylko A. S.. Nie wyłącza odpowiedzialności członków zarządu spółki wodnej na innej samodzielnej podstawie, czyli określonej w ustawie ich indywidulanej odpowiedzialności za składki (art. 116a w zw. z art. 116 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

Pozycja zarządu spółki wodnej łączy się z właściwą dla zarządu osoby prawnej odpowiedzialnością za niewykonanie ustawowego obowiązku składkowego. Zgodnie z art. 176 ust. 1 ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, zarząd spółki wodnej wykonuje uchwały walnego zgromadzenia, kieruje działalnością spółki, zarządza jej majątkiem, prowadzi gospodarkę finansową i reprezentuje ją na zewnątrz. Regulacja jest jasna i nie wynika z niej ograniczenie odpowiedzialności członków zarządu spółki wodnej. Spółka nie jest wolna od odpowiedzialności za zobowiązania, przy czym w przypadku jej likwidacji w pierwszej kolejności pokrywane są zobowiązania ze stosunku pracy i w zakresie danin publicznych, co nie pozwala na ograniczenie odpowiedzialności członków zarządu tylko do odpowiedzialności „w reżimie prawa administracyjnego”(?).

Uprawnione jest zatem stwierdzenie, że zarząd spółki wodnej ponosi na podstawie art. 116a § 1 w zw. z art. 116 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa oraz art. 31 i art. 32 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych odpowiedzialność za składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne niezapłacone przez spółkę.

II. Skarga kasacyjna skarżących powodów z drugiego zarządu (skarga z 16 sierpnia 2019 r.) nie jest zasadna z następujących przyczyn.

Skarżący w szerszym zakresie zarzucają naruszenie przepisów postępowania, co jednak nie ma wpływu na wynik sprawy, czyli na zastosowanie przez Sąd Apelacyjny prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Również w tej skardze brak jest zarzutu, że wykluczone jest stosowanie art. 116a w zw. z art. 116 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i art. 32 ustawy o systemie ubezpieczenia społecznych do odpowiedzialności członków zarządu spółki wodnej za składki niezapłacone przez spółkę i bezskutecznie egzekwowane przez ZUS od tej spółki.

Zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. punktem odniesienia dla oceny zarzutów procesowych jest prawo materialne, gdyż to ono wyznacza jakie postępowanie dowodowe było w sprawie konieczne dla dostatecznego wyjaśnienia sprawy do rozstrzygnięcia oraz czy przedmiotem dowodu były fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.).

Skargę kasacyjną wnosi się od wyroku sądu drugiej a nie sądu pierwszej instancji (art. 398¹ § 1 k.p.c.). Podkreśla się to, gdyż Sąd Apelacyjny mógł uznać, iż okoliczność sporne zostały dostatecznie wyjaśnione do rozstrzygnięcia.

Należy dostrzec zasadniczą i samodzielną podstawę rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego (uzasadnienie wyroku *in fine*). Z zaskarżonego wyroku wynika, iż odpowiedzialność skarżących stwierdzono po spełnieniu ustawowych przesłanek odpowiedzialności, czyli pełnienia funkcji w zarządzie w okresach, w których spółka nie regulowała składek oraz w wyniku bezskuteczności egzekucji tych należności od spółki wodnej.

Skarżący nie kwestionują takiego modelu przesłanek odpowiedzialności, jednak zarzucają, iż nie może obowiązywać w ich sytuacji, bowiem nie można stwierdzić ich winy jako podstawy odpowiedzialności. Odwołują się do regulacji z art. 116 § 1 ust. 1 lit. „a” w zw. z art. 116a § 1 Ordynacji podatkowej, co z kolei prowadzi do wniosku, iż skarżący nie kwestionują stosowania tej regulacji do członków zarządu spółek prawa wodnego.

Zastosowanie wyjątku z art. 116 § 1 ust. 1 lit. „a” ma prowadzić do wyłączenia ich winy w odpowiedzialności za składki, w sytuacji gdy wcześniej nie uzyskali wiedzy o sytuacji finansowej Związku, zaś uzyskali ją dopiero na posiedzeniu Zarządu w dniu 2 czerwca 2014 r. i niezwłocznie ujęli w porządku

Walnego Zgromadzenia Związku w dniu 24 czerwca 2014 r. punkt o rozwiązaniu Związku.

Rzecz jednak w tym, że art. 116 § 1 ust. 1 lit. „a” ustawy brak winy pozwala analizować tylko w aspekcie właściwego czasu w zgłoszeniu wniosku o ogłoszenie upadłości lub otwarcie restrukturyzacji, a nie w aspekcie znajomości stanu finansowego spółki. Znajomość stanu finansowego jest zwykłym obowiązkiem członka zarządu spółki.

Zarzuty skarżących nie podważają ustaleń stanu faktycznego Sądu Apelacyjnego, a w konsekwencji również oceny prawnej przesłanek odpowiedzialności. Sąd Apelacyjny ustalił, iż przesłanki do likwidacji spółki wodnej nie wystąpiły nagle, bowiem co najmniej od 31 grudnia 2010 r. Rejonowy Związek Spółek [...] w N. uznać należało za niewypłacalny. Wniosek o postępowanie likwidacyjne ze względu na brak płynności finansowej spółki winien zostać złożony najpóźniej 31 grudnia 2010 r., czyli jeszcze przez poprzedni zarząd spółki. Wobec zaniechania wykonania powyższego obowiązku, obowiązek ten „spoczął” na członkach nowego zarządu, powołanego w 2013 r., którzy jednak aż do 17 listopada 2014 r. nie podjęli żadnych działań zmierzających do zawiadomienia walnego zgromadzenia o złej sytuacji materialnej zarządzanej przez nich spółki oraz wystąpienia z wnioskiem o wszczęcie postępowania likwidacyjnego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że niezłożenie zawiadomienia niewątpliwie nastąpiło z winy skarżących, którzy pomimo widniejących w rocznych bilansach informacji dotyczących narastających zaległości spółki nie zainteresowali się jej sytuacją finansową, co ostatecznie doprowadziło do jej likwidacji.

Punktem odniesienia dla oceny zarzutów skargi kasacyjnej jest zatem ustalenie Sądu Apelacyjnego o spełnieniu przesłanek odpowiedzialności za składki niezapłacone przez spółkę (czyli pełnienie funkcji w zarządzie w okresach, w których składki nie zostały zapłacone oraz bezskuteczność egzekucji), a niezależnie od tego ocena o zawinieniu, gdyż Sąd ustalił winę skarżących w zaniechaniu złożenia wcześniej wniosku o wszczęcie postępowania likwidacyjnego spółki, która wynika również z braku zainteresowania zadłużeniem spółki wobec ZUS.

Ponadto scedowanie obowiązków członka zarządu na pracownika A. S. nie zwalniało członków zarządu od odpowiedzialności za zaległości składowe. Członkowie zarządu nie wykazali przesłanki egzoneracyjnej z art. 116 § 1 lit. a w zw. z art. 116a § 1 Ordynacji podatkowej, bowiem odnosi się do innej sytuacji (upadłości lub restrukturyzacji we właściwym czasie), a nie do niezajomości stanu finansów spółki. Sąd ustalił, iż skarżący zaniechali realizowania obowiązków członka zarządu przez brak należytej staranności w zakresie pozyskiwanej wiedzy na temat kondycji finansowej spółki, co ostatecznie doprowadziło do niezawiadomienia walnego zgromadzenia o utraci płynności finansowej spółki, a w konsekwencji zaniechania wszczęcia postępowania likwidacyjnego.

Wobec ustaleń i oceny Sądu Apelacyjnego nie jest zasadny zarzut, iż skarżący uzyskali wiedzę o sytuacji finansowej Związku dopiero 2 czerwca 2014 r.

W ocenie skarżących, rozstrzygające w tym sporze ma być nierozpoznanie przez Sąd Apelacyjny zarzutów apelacji skarżących. Zarzut ten należy jednak skonfrontować z treścią mającego dla sprawy znaczeniem prawa materialnego i obowiązkami członków zarządu. Otóż pełnienie funkcji w zarządzie w świetle regulacji dotyczącej zarządu spółki wodnej z art. 176 ust. 1 ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne uzasadnia domniemanie faktyczne i prawne o wiedzy członka zarządu o sytuacji finansowej spółki i zaległościach podatkowych oraz składowych, zwłaszcza, że wedle ustaleń, likwidacja z przyczyn finansowych powinna nastąpić z końcem 2010 r., a skarżący objęli funkcję w 2013 r. W takiej sytuacji skarżący mogą wykazywać sytuacje faktyczne, które rzeczywiście uniemożliwiły im zapoznanie się z sytuacją spółki, co samo w sobie nie byłoby wystarczające, gdyż z ustawowego obowiązku zarządu kierowania działalnością spółki, zarządzania jej majątkiem, prowadzenia gospodarki finansowej wynika podstawowy obowiązek członka zarządu znajomości sytuacji finansowej spółki.

Właśnie brak takiej wiedzy obciąża skarżących, skoro ich obowiązkiem jako członków zarządu była znajomość stanu spółki i jej zadłużenia, które nie było temporalne i niewielkie. Innymi słowy znaczenie mogłyby mieć sytuacje szczególnie wyjątkowe (ekstraordynaryjne), które obiektywnie uniemożliwiałyby członkowi zarządu znajomość stanu finansowego spółki. Takiej szczególnie wyjątkowej

sytuacji skarżących nie przedstawili w apelacji i nie przedstawiają obecnie w skardze kasacyjnej.

Uprawnione jest zatem stwierdzenie, że nie doszło do naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. przez zastosowanie prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego. Uzasadnienie wyroku jest wystraszająco jasne w warstwie faktycznej i materialnej. Zasadniczo, uzasadnienie wyroku sporządza się po jego wydaniu i z tej przyczyny nie ma wpływu na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), z drugiej strony, skarga kasacyjna może być oddalona także, gdy zaskarżone orzeczenie mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu (art. 398¹⁴ k.p.c.). Art. 328 § 2 k.p.c. nie jest zatem podstawą procesową do podważania ustaleń faktycznych i materialnej podstawy rozstrzygnięcia.

Podkreślić należy, że Sąd Apelacyjny nie przeprowadza wszystkich dowodów, gdy uznaje, że sprawa została dostatecznie wyjaśniona do rozstrzygnięcia. Sami skarżący nie zarzucają też naruszenia art. 217 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2019 r.

Na tym tle zarzut skargi naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p. nie może być dowolnie szeroki. Chodzi o to, że skargę kasacyjną wnosi się od prawomocnego wyroku Sądu drugiej instancji, który samodzielnie ustala stan faktyczny i suwerennie stosuje prawo materialne. Zarzut kasacyjny naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. powinien indywidualizować treść zarzutu apelacji i wadliwe jego rozpoznanie przez Sąd Apelacyjny z wykazaniem, że mogło to mieć istotny wpływ na wynik sprawy, czyli na stosowanie prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Taką samą miarą ocenia się zarzut naruszenia art. 382 k.p.c., choć tu należy wskazać materiał sprawy, który został pominięty przez Sąd Apelacyjny i że mogło to mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Sąd Najwyższy nie rozpoznaje sprawy tak jak sąd powszechny, a tylko skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia i jej podstaw (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), co tłumaczy wymagania stawiane zarzutom procesowym. Zarzut skargi wskazuje dokumenty powołane w apelacji, które miałyby wpływ na wynik sprawy. Natomiast jego treść potwierdza, że ubezpieczeni otrzymali propozycję 28 maja 2013 r. i wyrazili zgodę na wybór do zarządu, znając sytuację finansową Związku na podstawie sprawozdania komisji rewizyjnej za 2012 r., bilansu za rok 2012 z

rachunkiem zysków i strat. Chodzi o to, że pozwany nie musiał wykazywać winy skarżących, skoro wystarczające było ustalenie pozytywnych przesłanek odpowiedzialności. Natomiast wykazanie braku winy obciążało skarżących. Przy czym jak wskazano z ustawy wynika obowiązek znajomości stanu finansowego spółki. Twierdzenie, że skarżący nie mieli w tym zakresie wiedzy, już z tej przyczyny uzasadnia ustalenie ich winy w nieznajomości spraw spółki, a więc winy, która nie uwalnia od odpowiedzialności za składki, lecz przeciwnie – potwierdza ją. Takie jest sedno rozstrzygnięcia i jeżeli zarzuty naruszenia przepisów procesowych zmierzają do wykazania braku wiedzy skarżących o zaległościach składkowych, to nie jest to okoliczność eskulpacyjna z art. 116 ust. 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej uwalniająca od odpowiedzialności za składki.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).